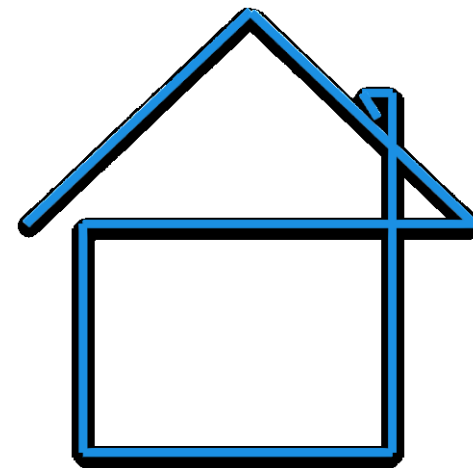

Rozpočtové právo

Andrea Vuongová
4. 3. 2019

Rozpočtové právo

- souhrn právních norem, které upravují rozpočtové vztahy, rozpočtová práva, rozpočtové pravomoci, rozpočtové povinnosti
- předmětem je úprava rozpočtové soustavy, veřejných rozpočtů, obsahu veřejných rozpočtů, rozpočtového hospodaření a rozpočtového procesu

Rozpočtové právo

Hmotné

- rozpočtové soustava
- veřejné rozpočty
- obsah veřejných rozpočtů

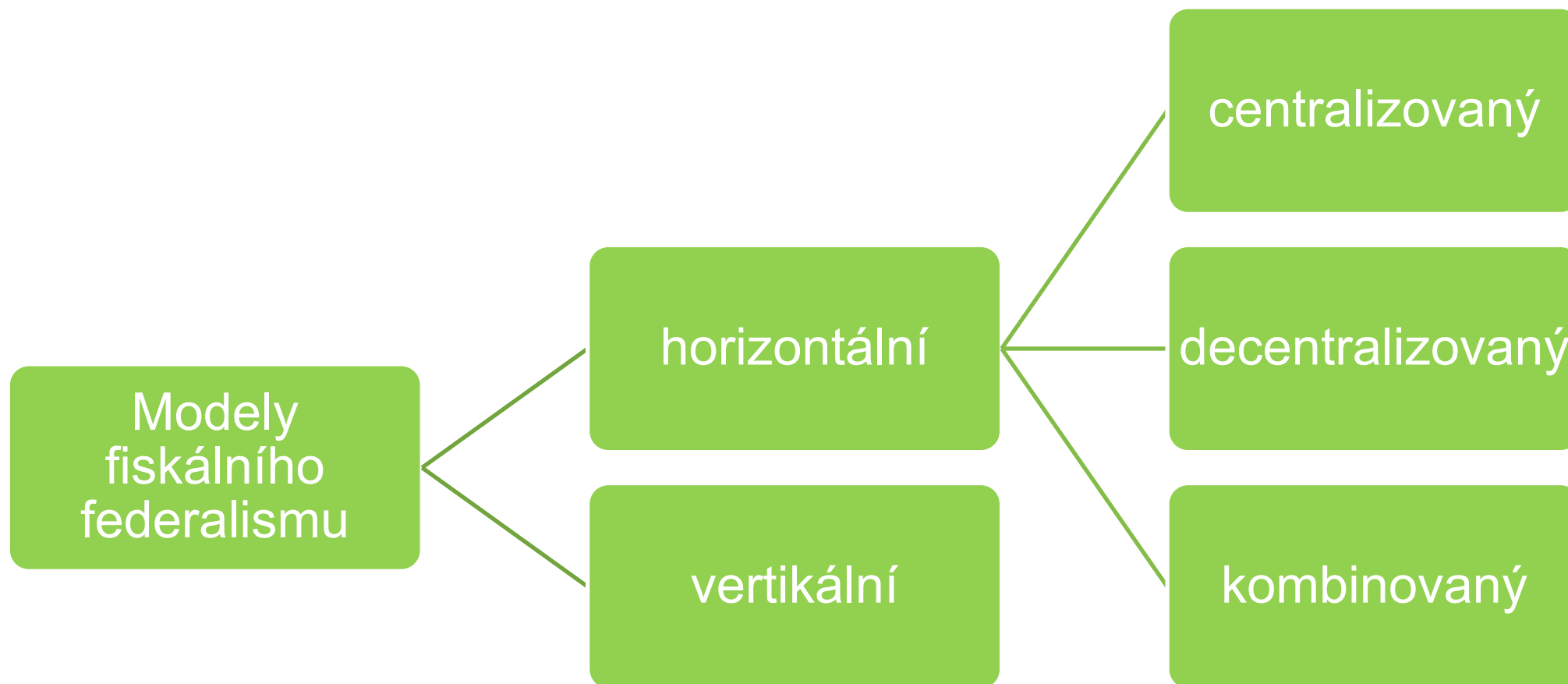
Procesní

- proces sestavování veřejných rozpočtů
- schvalování veřejných rozpočtů
- hospodaření podle veřejných rozpočtů
- kontrola veřejných rozpočtů
- uzavření veřejných rozpočtů

Fiskální federalismus

- vícestupňové uspořádání rozpočtové soustavy příslušné země
- existuje objektivně bez ohledu na formu státu a veřejnou správu
- jako první pojem fiskální federalismus použil Richard Musgrave
- veřejné finance plní funkci alokační, redistribuční a stabilizační

Modely fiskálního federalismu

Fiskální federalismus v České republice

Nadnárodní úroveň

- Rozpočet EU

Centrální úroveň

- Národní fond
- Státní rozpočet
- Státní fondy

Regionální úroveň

- Rozpočty krajů
- Rozpočty RRRS

Municipální úroveň

- Rozpočty DSO
- Rozpočty obcí

Principy rozpočtového práva

Principy při sestavování a schvalování veřejných rozpočtů:

- princip ročních veřejných rozpočtů
- princip včasnosti veřejných rozpočtů
- princip reálnosti a pravdivosti veřejných rozpočtů
- princip veřejnosti veřejných rozpočtů

Principy rozpočtového práva

Principy týkající se příjmů a výdajů:

- princip úplnosti veřejných rozpočtů
- princip jednotnosti a přehlednosti veřejných rozpočtů
- princip přednosti výdajů před příjmy
- princip dlouhodobé vyrovnanosti veřejných rozpočtů

Principy rozpočtového práva

Principy rozpočtového hospodaření:

- princip efektivity a hospodárnosti veřejných rozpočtů
- princip omezení přesunů ve veřejných rozpočtech

Legislativní úprava

- zákon o rozpočtových pravidlech
 - zákon o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů
 - zákon o rozpočtové odpovědnosti
 - zákon o rozpočtovém určení daní
 - zákony upravující státní fondy
 - vyhláška o rozpočtové skladbě
-
- zákon o státním rozpočtu České republiky

Základní pojmy

Rozpočet

- základní finanční plán
- každoročně se schvaluje formou zákona
- slouží k soustředění peněžních zdrojů společnosti a k jejich nenávratnému rozdělování

Rozpočtový výhled

- Nástroj dlouhodobého finančního plánování, který obsahuje přehled očekávaných příjmů, odhadovaných veřejných výdajů a dlouhodobých finančních záměrů/cílů vypracovaných podle přijatých pravidel a metodologických standardů

Základní pojmy

Závěrečný účet

- finanční zpráva o plnění státního rozpočtu na konci rozpočtového období, která obsahuje konsolidované informace z účetnictví a výkaznictví

Závazné ukazatele

- dělí státní rozpočet na prioritní oblasti dlouhodobě sledované vládou, ministerstvem financí, jednotlivými kapitolami státního rozpočtu a dalšími zájmovými skupinami.

Závazný ukazatel je nejnižší úroveň členění kapitoly státního rozpočtu schvalovaná zákonem.

Rozpočtová skladba

- nástrojem pro nastavení plnění různých funkcí státního rozpočtu je jednotná struktura jeho příjmů a výdajů dle klasifikace rozpočtové skladby
- stejné třídění příjmů a výdajů platí jak pro státní rozpočet, tak pro rozpočty územních samospráv
- rozpočtová skladba člení příjmy a výdaje **dle dvanácti druhů třídění**: odpovědnostní, druhové, odvětvové, konsolidační, podkladové, prostorové, nástrojové, doplňkové, programové, účelové, strukturní a transferové. Podkladové, prostorové a nástrojové třídění tvoří třídění zdrojové (třídění příjmů a výdajů z hlediska jejich zdroje)
- nejnižšími jednotkami druhového třídění jsou **rozpočtové položky**
- nejnižšími jednotkami odvětvového třídění jsou **rozpočtové paragrafy**

Rozpočtová skladba

Příjmovým druhem se rozumí právní důvod platby, která organizaci plyne. Na základě druhového třídění rozlišujeme:

- příjmy daňové (třída 1),
- příjmy nedaňové (třída 2),
- kapitálové příjmy (třída 3) a
- přijaté transfery (třída 4).

Pro účely určení **výdajového druhu** vyhláška rozlišuje:

- běžné výdaje (třída 5) a
- kapitálové výdaje (třída 6)

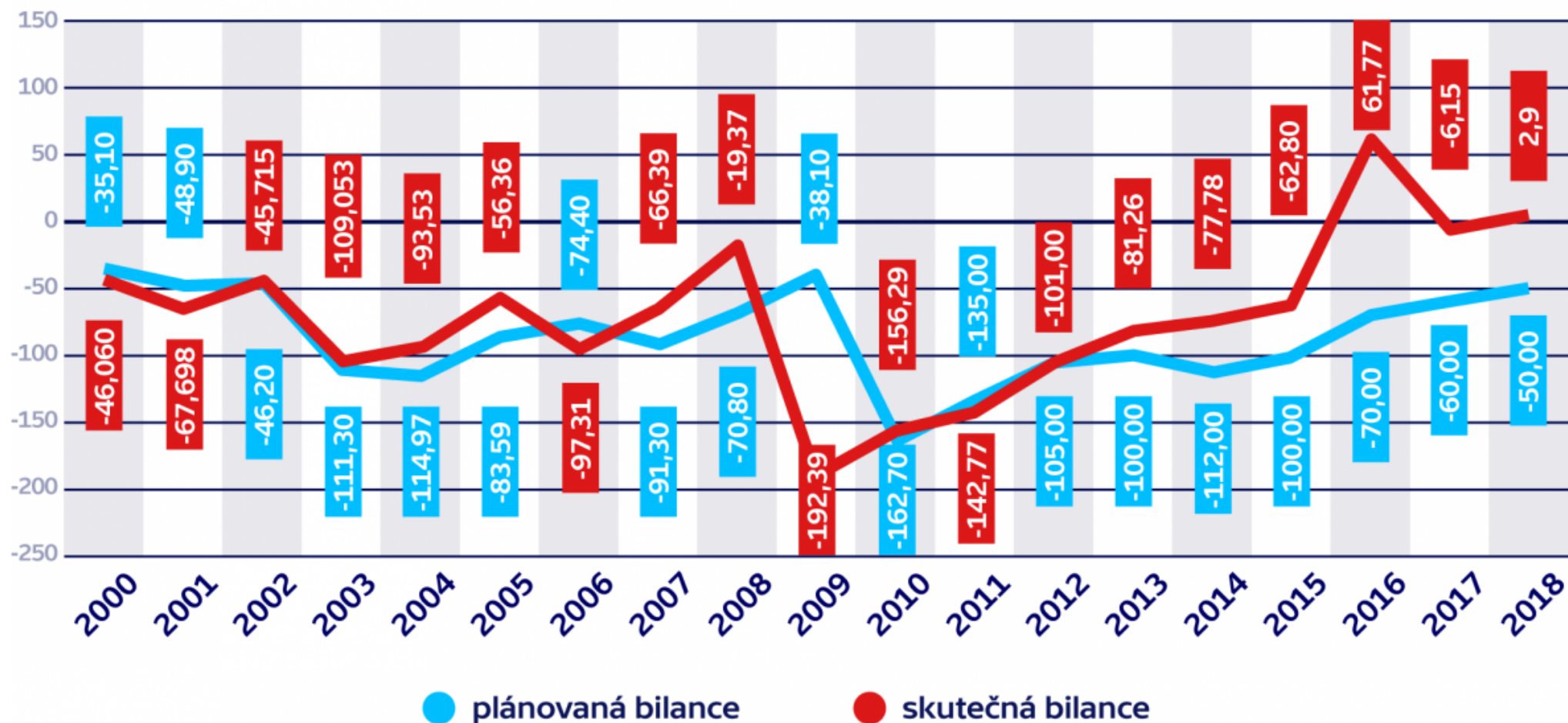
Státní rozpočet

- základní finanční plán hospodaření státu
- obsahem jsou veškeré příjmy a výdaje, jakož i vazby na rozpočty ostatní (finanční vztahy v podobě dotací, návratných finančních výpomocí či naopak odvodů)

- výdaje – očekávané
- příjmy – odhadované

Bilance státního rozpočtu

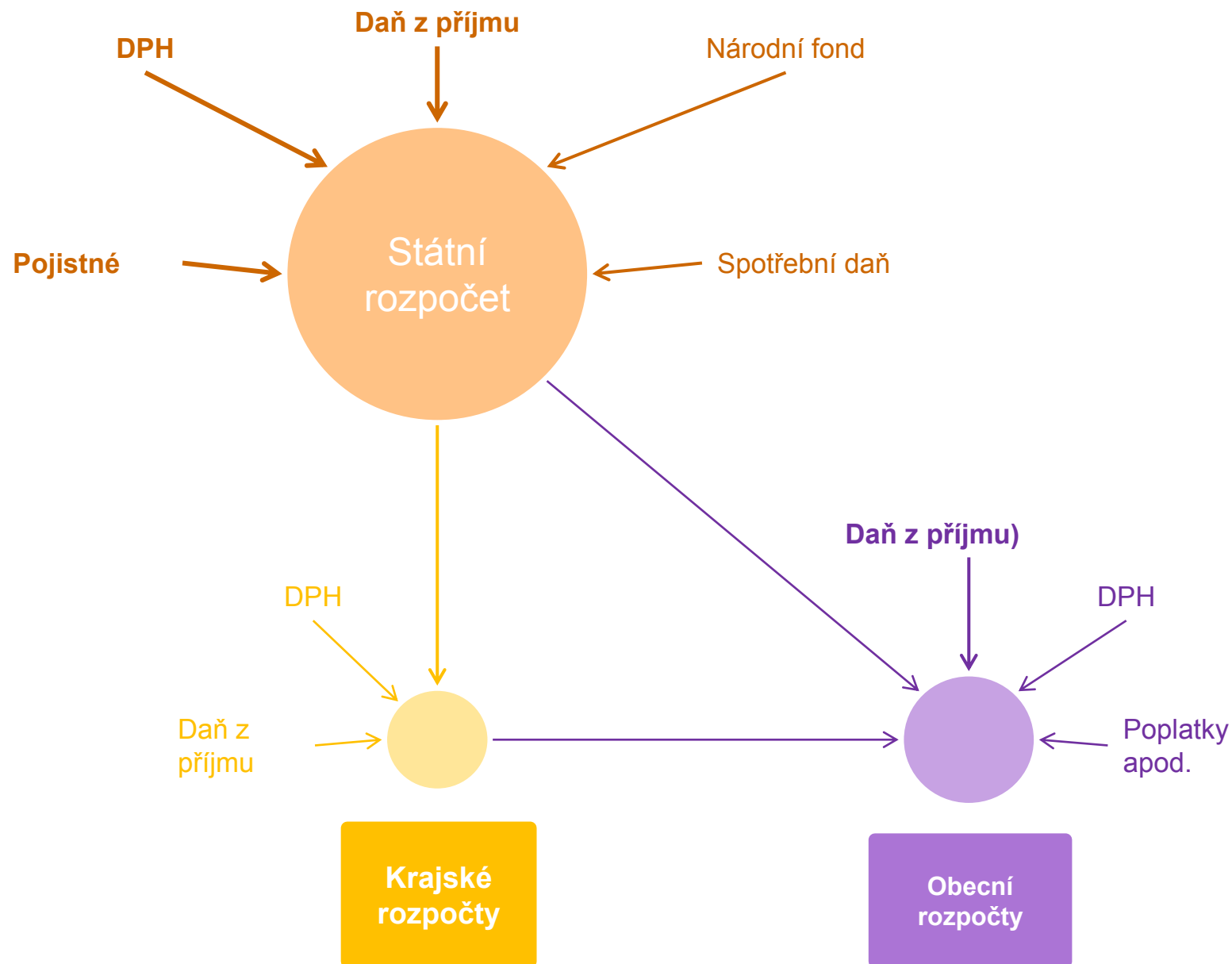
Přehled plánované a skutečné bilance státního rozpočtu (v mld. Kč)

Příjmy státního rozpočtu

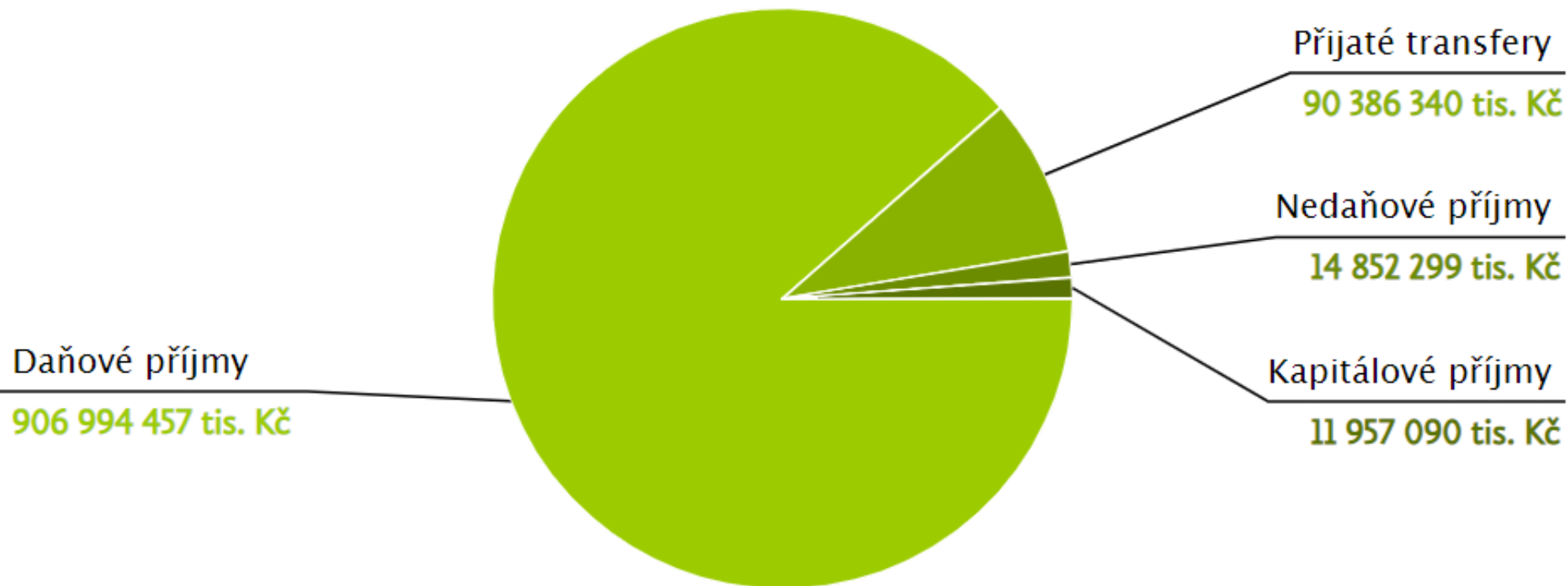
- státní rozpočet může získávat finanční zdroje jak nenávratného, tak i návratného charakteru (úvěry)
- do příjmů se řadí
 - daně, poplatky, odvody – zákonem o rozpočtovém určení daní je stanoveno, kam plyne jejich výnos
 - pojistné na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti
 - výnos z podílu na clo
 - příjmy OSS, odvody příspěvkových organizací
 - splátky návratných finančních výpomocí
 - výnosy ze státního majetku

Zdroje příjmů ve veřejné správě

Příjmy státního rozpočtu

PŘÍJMY STÁTNÍHO ROZPOČTU V ROCE 2018

Výdaje státního rozpočtu

- Veřejné výdaje představují rozdělení a užití prostředků veřejných rozpočtů v rozpočtové soustavě.

Druhové třídění dělí výdaje na:

- běžné (neinvestiční, provozní), které financují běžnou potřebu veřejných institucí, často každoročně se opakující. Značná část těchto výdajů má charakter mandatorních výdajů a kvazimandatorních výdajů, vyplácených na základě uzavřených smluvních vztahů (převážně výdaje na mzdy a platy včetně příspěvků na sociální a zdravotní pojištění, výdaje na aktivní politiku zaměstnanosti);
- kapitálové výdaje slouží k financování dlouhodobých (investičních) potřeb a jsou zpravidla jednorázové.

Výdaje státního rozpočtu

Mandatorní výdaje

- povinné prostředky, které musí vláda vynaložit
- jsou stanoveny zákonem, jinou právní normou nebo vyplývají z jiných pevně daných smluvních závazků státu
- dávky důchodového a nemocenského pojištění, sociální dávky, platby státu do zdravotního pojištění a podporu v nezaměstnanosti
- obecně se pohybují mezi 50-60 %

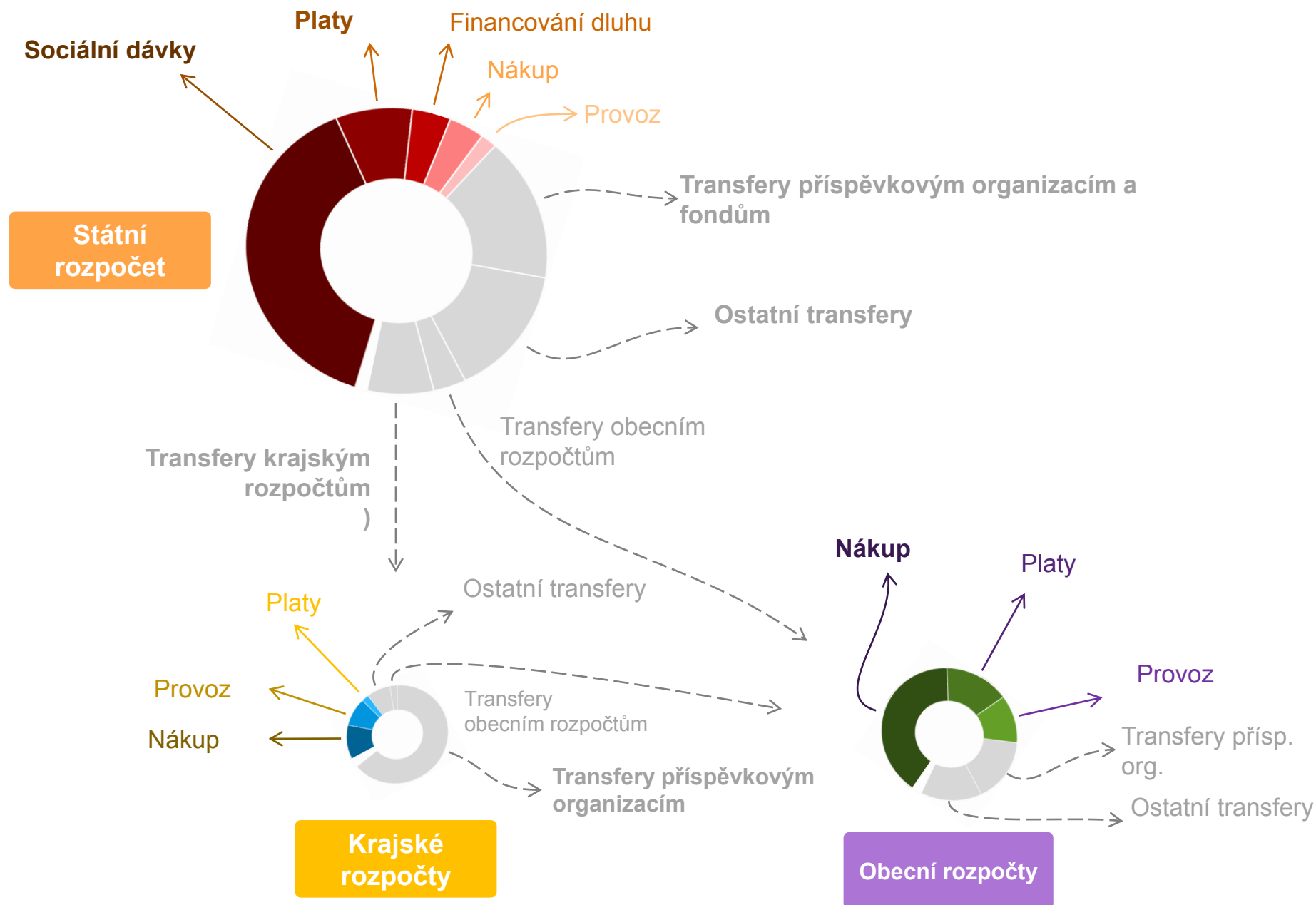
Výdaje státního rozpočtu

Dotace a návratné finanční výpomoci

Dotace jsou peněžní prostředky státního rozpočtu, státních finančních aktiv nebo Národního fondu, poskytnuté právnickým nebo fyzickým osobám na stanovený účel

Návratní finanční výpomoci jsou prostředky státního rozpočtu, státních finančních aktiv nebo Národního fondu poskytnuté bezúročně právnickým nebo fyzickým osobám na stanovený účel, které je jejich příjemce povinen vrátit.

Výdaje ve veřejné správě

Výdaje státního rozpočtu

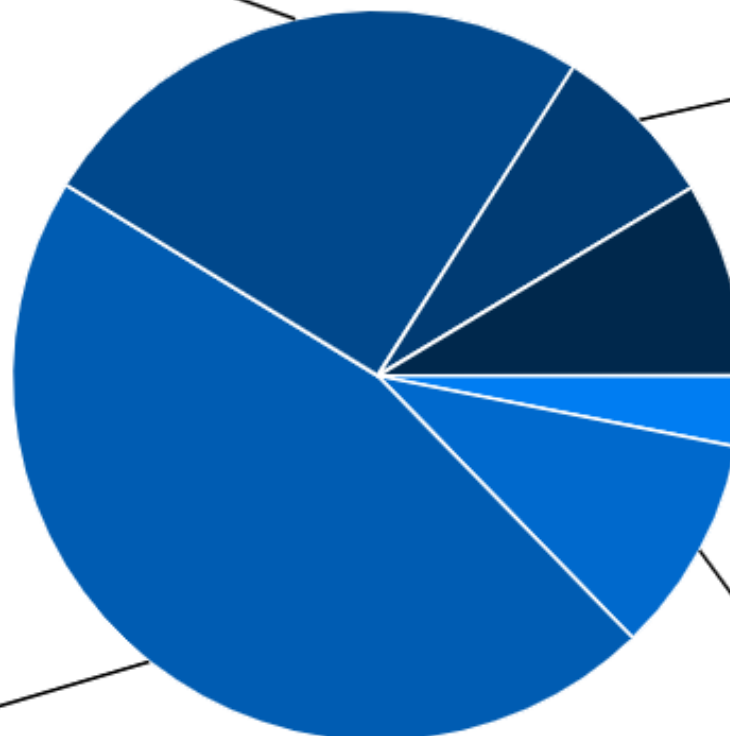
VÝDAJE STÁTNÍHO ROZPOČTU V ROCE 2018

Služby pro obyvatelstvo

254 396 561 tis. Kč

Sociální věci a politika
zaměstnanosti

463 615 223 tis. Kč

Průmyslová a ostatní
odvětví hospodářství

74 584 921 tis. Kč

Bezpečnost státu a právní
ochrana

86 590 526 tis. Kč

Zemědělství, lesní
hospodářství a rybnářství

31 455 480 tis. Kč

Všeobecná veřejná správa
a služby

96 772 892 tis. Kč

Místní rozpočty

- rozpočty obcí a krajů
- zákon o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů
- **střednědobý výhled rozpočtu** slouží ke střednědobému finančnímu plánování územního samosprávného celku. Sestavuje se na základě uzavřených smluvních vztahů a přijatých závazků zpravidla na období 2–5 let následujících po roce, a který je schvalován rozpočet
- **rozpočet** je sestavován v návaznosti na střednědobý výhled rozpočtu a na základě údajů z rozpisu státního rozpočtu, jímž státní rozpočet určuje finanční vztah k rozpočtům obcí a krajů
- **obsahem rozpočtu** jsou jeho příjmy a výdaje, a ostatní peněžní operace, včetně tvorby a použití peněžních fondů

Fondové hospodaření

- fondové hospodaření je účelové financování, jehož cílem může být jednak zajištění dlouhodobé stability některých výdajů státu s vazbou na určité příjmy, ale také vytvoření alternativy k přímému dotačnímu přidělování finančních prostředků
- fondy jsou decentralizované administrativní jednotky, zřízené zákonem jako právnické osoby
- rozpočet fondů je zpracován v termínech pro sestavení státního rozpočtu
- zdroje státních fondů tvoří:
 - dotace ze státního rozpočtu
 - výnos specifických rozpočtových zdrojů a majetkových práv

Fondové hospodaření – státní fondy

- Státní fond životního prostředí
- Státní fond pro podporu a rozvoj české kinematografie
- Státní fond kultury
- Státní zemědělský intervenční fond
- Státní fond dopravní infrastruktury
- Státní fond rozvoje bydlení

Fondové hospodaření – národní fond

- centrální místo státní správy pro převod prostředků z Evropské unie určených pro Českou republiku k financování programů a projektů
- prostřednictvím Národního fondu Ministerstvo financí řídí finanční toky z EU
- finanční prostředky jsou vedeny na účtech otevřených pro tento účel v České národní bance
- s finančními prostředky na těchto účtech se nakládá jako s prostředky na účtech státních finančních aktiv
- čerpání a užití prostředků Národního fondu a jejich kontrola se řídí rozpočtovými pravidly České republiky a příslušnými prováděcími předpisy
- Platební a certifikační agentura

Fondové hospodaření – fondy ÚSC

- ÚSC **může** zřizovat peněžní fondy, a to pro konkrétní účely anebo bez účelového určení
- zdrojem peněžních fondů jsou zejména přebytky hospodaření z minulých let, příjmy běžného roku, které nejsou určeny k využití v běžném roce a převody prostředků z rozpočtu během roku do účelových peněžních fondů.
- Např. fond rozvoje bydlení, fondy zaměřené na podporu např. sportu, kulturních aktivit nebo ke zlepšení životního prostředí na území obce

Rozpočtový proces

Příprava a sestavování rozpočtu

- připravuje Ministerstvo financí
- povinnost správců kapitol, státních fondů, územně samosprávných celků a dalších subjektů předložit Ministerstvu financí údaje potřebné pro vypracování návrhu zákona o státním rozpočtu

Příprava a sestavování rozpočtu

Květen

Ministerstvo financí zpracuje:

- a) předběžný návrh příjmů a výdajů podle kapitol pro návrh zákona o státním rozpočtu na rok N,
- b) pro návrh střednědobého výhledu předběžný návrh příjmů a výdajů státního rozpočtu v členění podle kapitol na léta N+1 a N+2,
- c) předběžný návrh příjmů a výdajů podle jednotlivých státních fondů na léta N, N+1, N+2.

Červen

Vláda do 20. června běžného roku projedná předběžné návrhy příjmů a výdajů státního rozpočtu a státních fondů na léta N, N+1, N+2, provede případné úpravy a návrhy schválí jako předběžné.

Do 30. června běžného roku Ministerstvo financí sdělí správcům kapitol, včetně státních fondů, návrhy předběžných příjmů a výdajů na léta N, N+1 a N+2.

Příprava a sestavování rozpočtu

Červenec

Do 31. července běžného roku správci jednotlivých kapitol zpracují v rozpočtovém informačním systému (IISSP) návrhy svých rozpočtů na léta N, N+1 a N+2 a předloží je Ministerstvu financí. Současně předloží návrhy rozpočtů státních fondů v jejich působnosti.

Srpen

Na úrovni ministra financí se projednávají návrhy rozpočtů se správci jednotlivých kapitol. Do 31. srpna běžného roku Ministerstvo financí zpracuje na základě podkladů předložených správci jednotlivých kapitol návrh zákona o státním rozpočtu ČR na rok N a návrh střednědobého výhledu státního rozpočtu na léta N+1 a N+2 a předloží je na jednání vlády.

Příprava a sestavování rozpočtu

Září

Vláda projedná návrh zákona o státním rozpočtu ČR na rok N a návrh střednědobého výhledu státního rozpočtu na léta N+1 a N+2.

Do 30. září běžného roku předloží vláda Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR:

- 1) návrh zákona o státním rozpočtu ČR na rok N,
- 2) návrh střednědobého výhledu státního rozpočtu na léta N+1 a N+2.

Říjen – prosinec:

Projednávání rozpočtu v Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR.

Dodatky k takovému návrhu může předložit nejpozději 15 dnů před schůzí Sněmovny, na níž má dojít k prvnímu čtení zákona.

Schvalování rozpočtu

- zjednodušený legislativní proces

Prvé čtení:

Poslanecká sněmovna v obecné rozpravě projedná výše příjmů a výdajů, saldo, způsob vypořádání salda, celkový vztah k rozpočtům vyšších územních samosprávných celků a obcí a rozsah zmocnění výkonných orgánů.

Schválí-li Poslanecká sněmovna základní údaje návrhu zákona o státním rozpočtu, nelze je během jeho dalšího projednávání měnit.

Organizační výbor následně přikáže jednotlivé kapitoly státního rozpočtu výborům. Výbory tyto kapitoly projednají a ve lhůtě stanovené Sněmovnou předloží svá usnesení rozpočtovému výboru.

Schvalování rozpočtu

Druhé čtení:

Ve druhém čtení uvede návrh zákona o státním rozpočtu navrhovatel. Po navrhovateli vystoupí zpravodaj rozpočtového výboru. O návrhu zákona o státním rozpočtu a usnesení rozpočtového výboru k němu se koná podrobná rozprava, v níž se předkládají pozměňovací, popřípadě jiné návrhy. Souhrn podaných pozměňovacích návrhů, popřípadě jiných návrhů se doručí všem poslancům a navrhovateli.

Třetí čtení:

Třetí čtení návrhu zákona o státním rozpočtu lze zahájit nejdříve 48 hodin po ukončení čtení druhého. Ve třetím čtení se koná rozprava, ve které lze navrhnout pouze opravu legislativně technických chyb, gramatických chyb, chyb písemných nebo tiskových, úpravy, které logicky vyplývají z přednesených pozměňovacích návrhů, popřípadě podat návrh na opakování druhého čtení.

Na závěr třetího čtení hlasuje Poslanecká sněmovna o pozměňovacích, popřípadě jiných návrzích. Poté se Sněmovna usnese, zda s návrhem zákona o státním rozpočtu vyslovuje souhlas.

Rozpočtové provizorium

- pokud není Poslaneckou sněmovnou Parlamentu ČR schválen zákon o státním rozpočtu na příslušný rozpočtový rok před prvním dnem rozpočtového roku, hospodaří organizační složka státu v době od prvního dne rozpočtového roku do dne nabytí účinnosti zákona o státním rozpočtu na tento rozpočtový rok („období rozpočtového provizoria“) podle ukazatelů rozpočtového provizoria
- ukazatele rozpočtového provizoria stanoví v rozpočtovém systému Ministerstvo financí v součinnosti se správci kapitol jako závazné ukazatele čerpání výdajů pro období rozpočtového provizoria.
- organizační složky státu na základě tohoto rozpisu zpracují svůj rozpočet a vloží jej do rozpočtového systému.
- v období rozpočtového provizoria čerpají organizační složky státu prostředky do výše jim stanovených závazných ukazatelů.
- ukazatele rozpočtového provizoria se zpracovávají na jednotlivé měsíce. Jejich nejvyšší možná výše je jedna dvanáctina celkových výdajů státního rozpočtu stanovených posledním schváleným zákonem o státním rozpočtu.
- příjmy a výdaje uskutečněné v období rozpočtového provizoria se stávají příjmy státního rozpočtu a výdaji státního rozpočtu dnem nabytí účinnosti zákona o státním rozpočtu na příslušný rok.

Schvalování rozpočtu ÚSC

- rozpočet zpracovává ÚSC v třídění podle rozpočtové skladby stanovené vyhláškou Ministerstva financí č. 323/2002 Sb., o rozpočtové skladbě, ve znění pozdějších předpisů
- schvaluje zastupitelstvo
- návrh rozpočtu se zveřejňuje na internetových stránkách alespoň 15 dnů před jeho projednáním v zastupitelstvu a na stacionární úřední desce.
- ÚSC současně oznámí na stacionární úřední desce, kde je návrh rozpočtu zveřejněn a kde je možno nahlédnout do jeho listinné podoby. Zveřejnění musí trvat až do schválení rozpočtu. Připomínky k návrhu rozpočtu mohou občané příslušného ÚSC uplatnit písemně ve lhůtě stanovené při jeho zveřejnění nebo ústně při jeho projednávání na zasedání zastupitelstva.
- **Schválený rozpočet vyjadřuje závazné ukazatele, kterými se ÚSC (jeho orgány) musí řídit.**

Rozpočtové hospodaření

Organizační složky

- ministerstva a jiné správní úřady státu, o kterých to stanoví zákon o majetku České republiky
- příjmy a výdaje OSS jsou příjmy a výdaji státního rozpočtu
- OSS je povinna dbát, aby dosahovala příjmu stanovených rozpočtem a plnila určené úkoly nej hospodárnějším způsobem

- OSS tvoří rezervní fond a fond kulturních a sociálních služeb

Postavení a hospodaření příspěvkových organizací

- příspěvkové organizace se zřizují k plnění úkolů veřejné správy ve vztahu k třetím osobám
- činnost je financovaná příspěvkem na provoz
- nemají vlastní majetek, nabývají majetek pro stát
- zřizovatel vymezuje hlavní činnost příspěvkové organizace
- hospodaření příspěvkové organizace se řídí rozpočtem, který musí být sestaven jako vyrovnaný
- fungování je postaveno na tzv. netto principu rozpočtového financování – příspěvková organizace je napojena na jednu stranu rozpočtu (příjmovou či výdajovou) a dostává z rozpočtu příspěvek nebo odvádí stanovený odvod

- ÚSC může zřizovat příspěvkové organizace

Rozpočtové opatření

- **přesun rozpočtových prostředků mezi jednotlivými úkoly v rámci rozpočtu**

Rozpočtovým opatřením se rozumí:

- a) přesun prostředků státního rozpočtu v rámci závazných ukazatelů a mezi závaznými ukazateli stanovenými zákonem o státním rozpočtu nebo v rámci závazných ukazatelů a mezi závaznými ukazateli stanovenými správcem kapitoly; závazné ukazatele stanovené správcem kapitoly jsou jím stanovené příjmy a výdaje podrobněji členěné v rámci závazných ukazatelů stanovených zákonem o státním rozpočtu;
- b) povolené překročení rozpočtu výdajů, kterým nedochází ke změně závazného ukazatele,
- c) vázání prostředků státního rozpočtu v rámci rozpočtu, kterým nedochází ke změně závazného ukazatele,
- d) souvztažné zvýšení příjmů a výdajů státního rozpočtu
- e) snížení nebo přesun příjmů za předpokladu, že se nezmění saldo rozpočtu příjmů a výdajů kapitoly,
- f) snížení nebo zvýšení jednoho závazného ukazatele rozpočtu výdajů.

Kontrola rozpočtového hospodaření

- systém finanční kontroly – kontrolní činnost zaměřená na hospodaření s finančními a hmotnými prostředky a plnění povinností vyplývajících z obecně závazných právních předpisů nebo uložených na základě těchto předpisů

Porušení rozpočtové kázně

- co všechno může být označeno jako porušení rozpočtové kázně, stanovuje 44 odst. 1 rozpočtových pravidel.
- jde zejména o situace, kdy je proveden výdej z obdržených finančních prostředků, kterým byla porušena povinnost stanovená právním předpisem, rozhodnutím, případně dohodou o poskytnutí těchto prostředků
- dále také jde o situace, kdy dojde k porušení podmínek, za kterých byly příslušné peněžní prostředky poskytnuty
- k porušení rozpočtové kázně dochází také ve chvíli, kdy není možné prokázat, jak byly tyto peněžní prostředky použity, a také ve chvíli, kdy peněžní prostředky nebyly vráceny ve stanoveném termínu.
- správou odvodu za porušení rozpočtové kázně jsou pověřené orgány finanční správy

Uzavření rozpočtového hospodaření

Státní závěreční účet

- konečný výkaz o výsledcích hospodaření podle státního rozpočtu
- nástroj, který umožňuje hodnocení úrovně finančního hospodaření státu v uplynulém období
- jeho prostřednictvím se uzavírá hospodaření státu v uplynulém období
- přílohou jsou
 - souhrnné údaje o výsledcích rozpočtového hospodaření ÚSC,
 - závěrečné účty státních fondů,
 - přehled o státních finančních aktivech a pasivech,
 - přehled o státních zárukách a
 - přehled o stavech fondů OSS

Státní závěreční účet

- vypracuje MF, předkládá vláda, projednává Poslanecká sněmovna
- termín: 30. 4.
- je-li saldo hospodaření státního rozpočtu odlišné od salda stanoveného v zákoně o státním rozpočtu, rozhodne o použití přebytku nebo o úhradě schodku na návrh vlády Poslanecká sněmovna
- nástroj, který umožňuje hodnocení úrovně finančního hospodaření státu v uplynulém období
- **Schodek či přebytek státního rozpočtu nelze bez dalšího považovat za ukazatel dobrého či špatného hospodaření**

Závěrečný účet ÚSC

- konečný výkaz o hospodaření územního samosprávného celků a svazku obcí
- součástí je vyúčtování finančních vztahů
 - ke státnímu rozpočtu
 - rozpočtům krajů
 - obcí
 - státním fondům
 - a jiným rozpočtům

Závěrečný účet ÚSC

- kladný zůstatek se převádí k použití v dalším roce anebo se převádí do peněžních fondů
 - výjimka jsou nevyužité účelové a časově vymezené dotace nebo příspěvky
- schodek hospodaření se uhrazuje z finančních prostředků z minulých let nebo se kryje z návratných zdrojů splatných z rozpočtu v následujících letech
- projednává se v zastupitelstvu nejpozději do 30. června
- musí však být vhodným způsobem zveřejněn - nejméně 15 dnů před projednáním, aby se občané k němu mohli vyjádřit
- součástí je zpráva o přezkoumávání hospodaření

**Děkuji Vám
za pozornost**

Mgr. Andrea Vuongová,
238573@mail.muni.cz